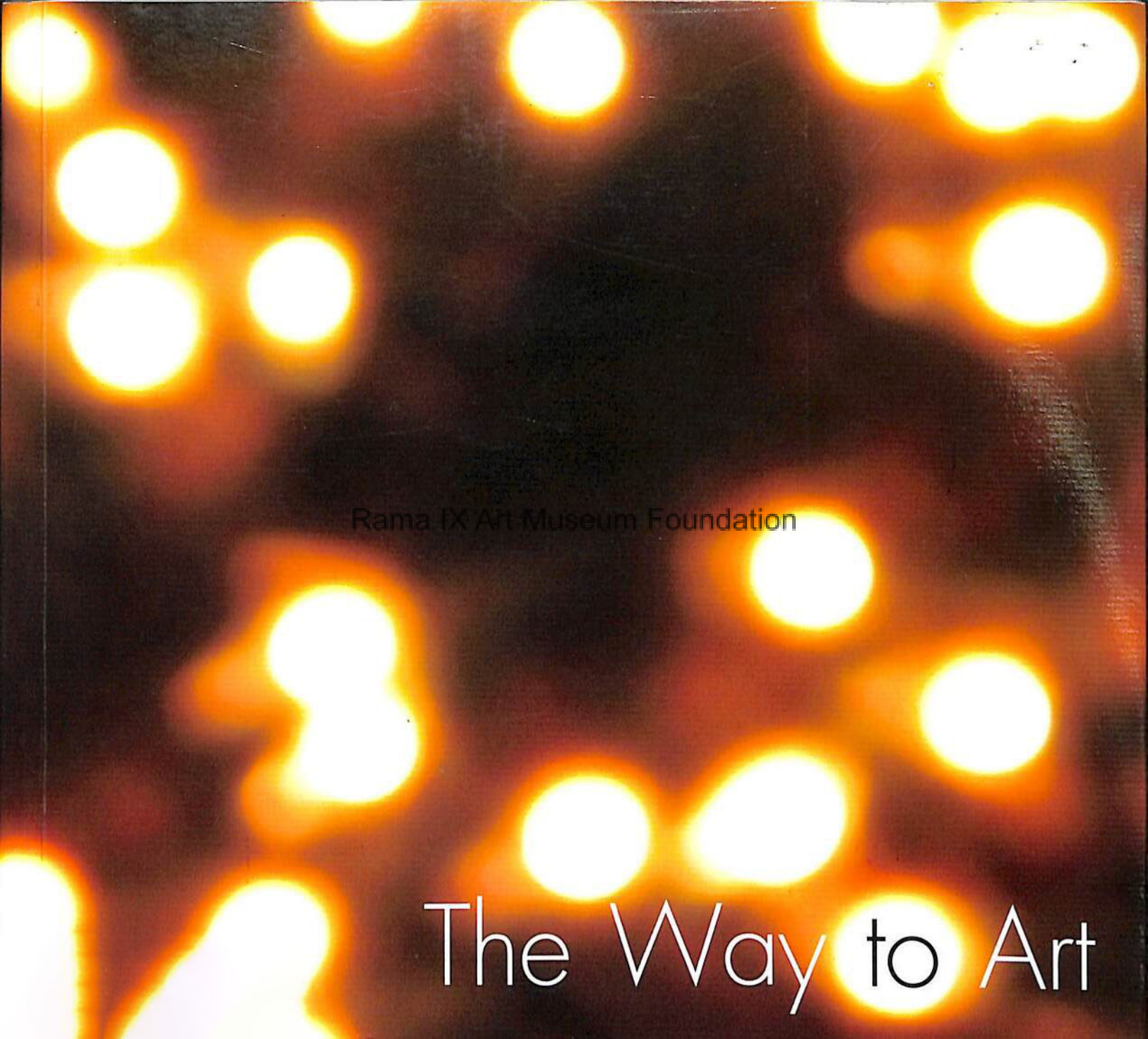

The background of the entire image is a dark, textured surface covered with numerous out-of-focus, warm-toned light spots. These spots vary in size and intensity, creating a bokeh effect that resembles distant stars or light reflecting off a rough surface. The colors range from deep orange to bright yellow-white.

Rama IX Art Museum Foundation

The Way to Art

THE WAY TO ART

Rama IX Art Museum Foundation

*Gallery of the Faculty of Painting
Sculpture and Graphic Arts
Silpakorn University, Bangkok*

25 December - 15 January , 2004

TANUPON	EN-ON
SONGWOOD	KAEWVISIT
BORIRAK	SUPATRIWORAPONG
TEERASAK	THONGNUYPRLAM
SERM	WATCHARIN
WITTAWAT	THONGKEAW
DITAPONG	BOONSANONG
NARAT	KLINSUDJAI
KITTIWAT	UNARROM

ART LONGA VITA BREVIS

การค้นหาปัจเจกลักษณ์ในงานศิลปะร่วมสมัย

รศ.ฉวีพร ตั้งโกล

ความใหม่ ความแปลก ความแตกต่างจากศิลปกรรมในอดีต แตกต่างจากศิลปกรรมในยุคสมัยเดียวกัน รวมทั้งแตกต่างจากศิลปกรรมของศิลปินอื่นๆ หรือจะเรียกว่าความเป็นเอก ความเป็นต้นแบบ เป็นคุณค่าสำคัญที่สุดประการหนึ่งของศิลปะ ความใหม่มีหลายระดับ เริ่มตั้งแต่ไม่เหมือนใครในกลุ่ม ใหม่ในห้องถิ่น ใหม่ในระดับประเทศ หรือใหม่ในระดับภูมิภาค ไปจนถึงความใหม่ที่อยู่ในระดับ “สุดขีด” ของความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์สิ่งที่ยังไม่มีศิลปินผู้ใดในโลกนี้ คิดมาก่อนทำมาก่อน ถ้าเราสำรวจย้อนกลับไปในยุคสมัยต่างๆ ของประวัติศาสตร์ศิลป์ เราก็จะพบว่าศิลปินผู้คิด “ริเริ่ม” สิ่งใหม่ให้กับวงการศิลปะโลกมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย และทุกแห่งทุกหน และศิลปินผู้มีอัจฉริยภาพเหล่านี้ก็ได้ถูกจารึกชื่อ ยกย่องไว้ในฐานะผู้บุกเบิกสร้างความก้าวหน้า ผลงานของเขาได้กระตุ้นให้ศิลปินในยุคต่อๆ มา “คิดต่อ” หรือ “คิดด้าน” ซึ่งส่งผลให้เกิดความเคลื่อนไหวใหม่ๆ ลัทธิศิลปะใหม่ๆ ต่อเนื่องตามมาอย่างรู้จบ และนี่เองที่เป็นเหตุให้วิวัฒนาการทางศิลปะเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก โดยเฉพาะตั้งแต่ยุคศิลปะสมัยใหม่เป็นต้นมาจนถึงยุคหลังสมัยใหม่ และยุคปัจจุบัน ศิลปินได้ขยายตัวเองให้หลุดพ้นจากกรอบความเชื่อเดิมๆ ในทุกวิถีทางโดย “การผสม” กับศาสตร์สาขาอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นศาสตร์สาขาที่ใกล้เคียง ทำให้เกิดศิลปกรรมที่มีประโยชน์ใช้สอย และมีรูปลักษณะคล้ายเฟอร์นิเจอร์ หรือประติมากรรมที่มีโครงสร้าง วัสดุ และขนาดใกล้เคียงกับสถาปัตยกรรม หรือศิลปะสื่อผสมที่ใช้ทั้งภาษาแห่งวรรณศิลป์ คีตศิลป์ และนาฏศิลป์ ผลผสมผสานกันเป็นผลงานที่มีเอกลักษณ์ ศิลปินในยุคนี้ได้ตระหนักว่าการใช้เพียงภาษาเฉพาะของทัศนศิลป์นั้นไม่อาจสร้างความเข้าใจได้ใหม่ๆ ที่แปลกแตกต่างจากศิลปินรุ่นพี่ หรือรุ่นอาจารย์ที่ได้ทำเอาไว้ เขาจึงต้องขยายพรมแดนของศิลปะให้กว้างออกไปอีก โดยการผสมกับศาสตร์เกือบทุกสาขา และใช้สื่อและวัสดุทุกชนิดทุกประเภทอย่างไม่มีข้อจำกัด กล่าวโดยสรุปอย่างสั้นๆ คือ ศิลปินได้ขยายตัวออกไปผสมกับโลก ผลกับชีวิต อย่างไม่อาจจะขีดเส้นแบ่งแยกได้ว่าศิลปะสิ้นสุดลงที่ใด และชีวิตจึงแยกตัวจากศิลปะตรงจุดไหน

Rama IX Art Museum Foundation

การก้าวข้ามพรมแดนเดิมๆ ของศิลปะทำให้การแบ่งประเภท แยกสาขายุ่งยาก หรือบางกรณีก็ไม่อาจจะทำได้ และไม่มีคำตอบใดๆ ที่จะต้องทำ แม้กระทั่งนิยามของ “ศิลปะ” เองที่เคยมีนักคิด นักปราชญ์ในแต่ละยุคได้นิยามไว้ก็ไม่อาจใช้ได้อีกต่อไป ศิลปะคืออะไรก็ขึ้นอยู่กับความเชื่อเฉพาะบุคคล เฉพาะกลุ่ม หรือแม้แต่ “ส่วนร่วม” และ “ส่วนต่าง” เช่นเดียวกับในระดับสากล เมื่อเรามองภาพรวมของกระแสศิลปะร่วมสมัยนานาชาติ เราจะเห็นถึงความเชื่อ หลักการ และคุณค่าที่มีมาตรฐานร่วมกันในลักษณะที่ดูเป็นเหตุเป็นผล หรือเป็นวิถีทางที่ศิลปะแห่งยุคปัจจุบันควรเป็นไป แต่การขยายตัวของศิลปะอย่างไม่เคยหยุดนิ่งทำให้ไม่อาจจะมี “นิยาม” ใดของศิลปะที่สามารถครอบคลุมความหมายได้อย่างเหมาะสม และชัดเจนเพียงพอ อย่างไรก็ตามถ้ามองในมุมของนักวิชาการ นักวิจารณ์ การตีความ จำกัดความหมาย วิเคราะห์จัดระเบียบ แยกกลุ่ม แบ่งประเภท ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ และเพื่อเป็นตัวกลางเชื่อมโยงไปสู่สาธารณชนในทางตรงกันข้าม ศิลปินผู้สร้างงานจะทำการ “สร้างสรรค์” สิ่งใหม่ที่มีจะเป็นการทำลายระเบียบ หลักการต่างๆ อันเป็นเสมือนกรอบบังคับศิลปินที่นักวิชาการสร้างเอาไว้ ทำให้วิวัฒนาการทางศิลปะมีชีวิตในตัวเอง เคลื่อนไหว เติบโต เปลี่ยนแปลงยืดหยุ่นไม่ตายตัว บางครั้งก็เรียบง่าย บางครั้งก็ลึบซับซ้อนเข้าใจได้ยาก จนสาธารณชนส่วนใหญ่ไม่อาจตามทัน และกว่าจะตามทันก็เมื่อเวลาล่วงผ่านไปเป็นสิบๆ ปี

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า วิวัฒนาการทางศิลปะนั้นซับซ้อน และลึกซึ้งการวิเคราะห์ในเชิงของการผสมกันระหว่างศิลปะกับศาสตร์สาขาต่างจนศิลปะกลายเป็น “ลูกผสม” แปลกๆ ใหม่ๆ หลายเผ่าพันธุ์เป็นเพียงการมองจากมุมๆ หนึ่งเท่านั้นอันที่จริงแล้วการขยายตัวของศิลปะมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นทีละตอน จากจุดเริ่มต้นสมัยที่ศิลปะยังเป็นวัตถุที่ศิลปินทำสำเร็จแล้วนำไปติดตั้งไว้นิ่งๆ ในหอศิลป์ เพื่อรอให้คนมาดู ดังตัวอย่างจิตรกรรมในอดีตที่มีกรอบขนาดใหญ่หนา มีลวดลายสวยงาม เกรียงกริ่ม น่าเกรงขาม ดูราวกับการประกาศให้คนดูรู้ว่า “ดูแต่ด้ามมืออย่างเดียว” แต่นัยที่ลึกซึ้งคือการกำหนดเขตแดนเฉพาะกันแบ่งระหว่างโลกแห่งศิลปะและโลกจริงของผู้ดูให้แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด ต่อมาจิตรกรรมในยุคสมัยใหม่เริ่มลดกรอบรูปให้เล็กลงจนเหลือเพียงเส้นไม้เล็กๆ เพียงเส้นเดียว หรือไม่มีกรอบเลย การลดขนาดของกรอบจนกระทั่งตัดกรอบทิ้งไปเลยเป็นการทำลายกำแพงที่กั้นแบ่งระหว่างสองโลกนี้ออกไป นอกจากนี้ศิลปินอื่นๆ ยังคิดต่อไปอีกหลายชั้นโดยการเชื่อมโยงพื้นที่ของศิลปะกับพื้นที่ของห้องแสดงเข้าด้วยกัน ทั้งโดยการติด การเจาะพื้นที่ของจิตรกรรมให้ลึกทะลุหรือเข้าไป หรือในทางกลับกันพื้นที่ของจิตรกรรมกลับยิ่งรุกล้ำพื้นที่ของผู้ดูทั้งทาง 2 มิติ และ 3 มิติ ในบางกรณีศิลปินได้ใช้วัสดุที่มีผิวมันวาว เช่น กระดาษ หรือเสตนเลสขัดมันสะท้อนเงาของห้องแสดง รวมทั้งผู้ดูให้เข้าไปมีส่วนร่วมในผลงานด้วย ศิลปะซึ่งแต่เดิมเป็นวัตถุที่ถูกติดตั้งไว้นิ่งๆ และสื่อสารกับผู้ดูด้วยภาษาเฉพาะของทัศนศิลป์ได้เปลี่ยนไป โลกแห่งชีวิตจริงได้ถูกเชื่อมโยงกับโลกศิลปะแล้ว จากตัวอย่างหลังสุดนี้ ผู้ดูได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของผลงาน เมื่อผู้ดูเคลื่อนไหวผลงานก็เคลื่อนไหวดูมีชีวิตขึ้นมาด้วย ผู้ดูมีใช้เพียง “ผู้รับ” แต่ได้กลายเป็นผู้สร้างไปด้วย และศิลปะในเวลานี้ก็มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นๆ ในกระแสศิลปะโลก ศิลปินได้กลายพันธุ์จากวัตถุที่ถูกติดตั้งนิ่งๆ อยู่ในพิพิธภัณฑ์ ดูเป็นซากที่ขาดชีวิตขาดพลวัต รอคอยผู้ดู กลายเป็นศิลปะที่เต็มไปด้วยพลังความเคลื่อนไหว มีชีวิต บุกรุกเข้าหาผู้ดู ขยายตัวเข้าสู่สาธารณะ ศิลปะได้กลายเป็น กิจกรรม เหตุการณ์ สถานการณ์ ที่เกิดขึ้นท่ามกลางชีวิตจริงในสังคม ศิลปะกับชีวิตได้เชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวกันแล้ว

ที่กล่าวมาทั้งหมดก็เพื่อชี้ให้เห็นประเด็นความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของวิทยาการทางศิลปะเกิดจากสาเหตุสำคัญคือการริเริ่ม “สร้างสรรค์” สิ่งใหม่จนคำว่าสร้างสรรค์นี้กลายเป็นคำที่ถูกใช้คู่เคียงกับคำว่าศิลปะเสมอมา แต่สิ่งที่ได้กล่าวมาในตอนต้นว่า “ความใหม่” หรือ “การสร้างสรรค์” สิ่งใหม่มีหลายระดับหรือหลายลักษณะ นับตั้งแต่ความใหม่แบบสุดขั้วของความคิดที่เป็นการปฏิวัติ ความเชื่อ คุณค่า และหลักการของศิลปะ ตัวอย่างเช่น การที่ Marcel Duchamp ริเริ่มใช้วัตถุสำเร็จรูป (Ready Made) มาสร้างเป็นศิลปกรรมนั้น เป็นการก้าวกระโดดสู่ยุคใหม่ของ “ศิลปะแห่งความคิด” ความงาม อารมณ์ ความรู้สึก และทักษะฝีมือซึ่งเคยมีบทบาทสำคัญมาโดยตลอด ถูกลดความสำคัญลง หรือถูกตัดทิ้งออกไปจนหมดเหลือเพียงสาระทาง “ความคิด” ที่พัฒนาต่อมาเป็น Conceptual Art และมีอิทธิพลอย่างสูงต่อวงการศิลปะมาจนถึงยุคปัจจุบัน ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ศิลปินได้พยายามดิ้นรนให้อิสระจาก “กรอบ” ทุกชนิดทุกประเภทที่มีผู้สร้างไว้ เขาพยายามมาแสวงหาความเป็นไปได้ใหม่ หรือคิดและทำในสิ่งที่เป็นไปได้ ไปจนถึงทำสิ่ง “ประหลาด” หรือแม้กระทั่ง “วิบัติการ” ตามมาตรฐานของสาธารณชนก็ล้วนแล้วแต่มีผู้คิดผู้ทำมาแล้วทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น การสร้างจิตรกรรมโดยการปิดตาระบายสี การใช้ไฟพ่นบนผ้าใบที่เคลือบสารเคมีไว้ หรือการใช้ร่างกายของผู้หญิงเปลือยแทนพู่กัน การสร้างประติมากรรมโดยใช้ปิ่นปักผมไปงใส่ศีรษะแทนประติมากรรมสีขาว การถ่ายเลือดตัวเองมาหล่อ แขนข้างทำเป็นภาพเหมือนตัวเอง หรือการสร้างงาน Body Art โดยใช้ร่างกายของตัวเองให้หมอทำศัลยกรรมตกแต่ง แม้กระทั่งการใช้ น้ำอสุจิ ปัสสาวะ และอุจจาระ เป็นสื่อในการสร้างสรรค์ ก็ล้วนแล้วแต่มีศิลปินทำมาแล้วทั้งสิ้น การริเริ่มอะไรใหม่อย่างสุดขั้วดังตัวอย่างเหล่านี้ มิใช่เป็นเพียงความคิดแฉงๆ ของคนสติวิปลาส หรือมิใช่เป็นเพียงนวัตกรรมใหม่ๆ ทางเทคนิคเท่านั้น ศิลปินเหล่านี้ล้วนแต่เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ได้พิสูจน์ตัวเองจนเป็นที่ยอมรับและยกย่องมาแล้ว และผลลัทธิของงานนั้นได้พิสูจน์ผ่านกาลเวลามายาวนานจนถึงปัจจุบันแล้วว่ามิทั้งสาระทางความคิด ก่อให้เกิดรูปแบบงานใหม่ๆ ตลอดจนขยายขอบเขตของกระบวนการสร้างสรรค์ให้อิสระ เปิดกว้างออกไปสำหรับศิลปินรุ่นหลังๆ ให้คิดต่อไปได้ไม่จบสิ้น

อย่างไรก็ตาม การสร้างสรรค์ที่กล่าวไปแล้วเป็นการริเริ่มสร้างสิ่งใหม่ในลักษณะ “สุดขั้ว” ของศิลปินหัวก้าวหน้าที่ทำงานศิลปะอยู่ใน “กาลและเทศะ” ที่เหมาะสมสอดคล้องกันพอดีกับที่เท่านั้น ความคิดใหม่จึงเกิดขึ้นมาได้ และที่สำคัญคือได้รับการยอมรับ และยกย่อง แต่สำหรับศิลปินทั่วไปที่ไม่ได้ทำงานศิลปะบุกเบิกร่วมอยู่ใน “กระแสหลัก” ของความเคลื่อนไหวใหม่ๆ และไม่ได้อยู่ในศูนย์กลางที่เป็นเสมือนเมืองหลวงแห่งโลกศิลปะแล้ว ความคิดใหม่ในลักษณะที่คล้ายกันนี้อาจจะดูไร้ค่า ไม่มีใครยอมรับ หรืออาจจะถูกกล่าวหาว่าผู้คิดลิดพันเพี้ยนไปแล้วก็ได้ หรืออาจจะกล่าวให้ชัดเจนในอีกนัยหนึ่งก็ได้ว่าศิลปินทำงานศิลปะที่มีคุณค่าขึ้นมาได้ต้องคำนึงถึงภาวะแวดล้อม ทั้งเวลา และสถานที่ ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นได้เด่นชัดคือผลงาน “ผัดไทย” ที่โด่งดังของ ฤกษ์ฤทธิ์ ตีระวนิช ซึ่งถ้าเขาทำงาน “ผัดไทย” ในกรุงเทพฯ แทนที่จะเป็นนิวยอร์ก ผลลัทธิก็คงจะไม่เกิดขึ้น การสร้างสรรค์ของศิลปินอื่นทั่วไปก็เช่นเดียวกัน คุณค่าของผลงานจะเกิดจากวิถีคิดของศิลปินที่ต้องคำนึงถึงภาวะแวดล้อมของตัวเองเป็นสิ่งสำคัญด้วย

เมื่อกล่าวมาถึงจุดนี้เท่ากับว่าเป็นเหมือนกับการเฉลยคำตอบที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้อ่านในตอนนี่ว่า แล้วศิลปินจะดิ้นรนไขว่คว้า คิดหาสิ่งใหม่อยู่ตลอดเวลาอย่างไม่จบสิ้นได้อย่างไรถึงจะหนักหน่วงไม่เข้ากับบรรดาศิลปินอัจฉริยะทั้งหลายได้ทำไปแล้วอย่างมากมายจนดูเหมือนกับว่า ความเป็นไปได้ทุกสิ่งทุกอย่างถูกจับจองจนหมดสิ้นแล้ว และศิลปินรุ่นใหม่ จะแจ้งเกิดในโลกศิลปะแทรกตัวขึ้นมาให้โดดเด่นไม่เหมือนใครได้อย่างไร คำตอบชัดเจนก็คือศิลปินแต่ละคนเกิดมามีรูปร่างหน้าตา และประสบการณ์ชีวิตในอดีตหล่อหลอมอุปนิสัย บุคลิก รวมทั้งดำรงชีวิตอยู่ใน “บริบท” ที่ไม่เหมือนกัน ทักษะและความคิดสร้างสรรค์ย่อมไม่เหมือนกันไปด้วย หรืออาจจะกล่าวให้ชัดเจนในอีกนัยหนึ่งว่า การสร้างสรรค์คือการค้นหา “ปัจเจกลักษณ์” ที่เป็น “ตัวตน” ที่แท้จริงของศิลปิน และเมื่อมองศิลปะจากมุมนี้ก็จะเห็นได้ประจักษ์ชัดว่า ศิลปินในอดีตทุกคนก็ล้วนแต่แสดงปัจเจกลักษณ์ของแต่ละคนให้ปรากฏและรับรู้ได้ เพียงแต่ว่าในอดีตศิลปินยังต้องสร้างสรรค์ภายใต้ “กรอบ” ที่กำหนดเรื่องราว “เป็นกลาง” ของศาสนา กษัตริย์ หรือเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ ถึงแม้ในยุคต่อมากรอบนี้ถูกขยายให้กว้างไกลออกไปสู่เรื่องราวของสามัญชน ตลอดจนไปถึงความงาม ความจริงของโลกที่มีอยู่ทั่วไปไม่ว่าจะเป็นวัตถุธรรมใดๆ หรือธรรมชาติใดๆ ไปแล้วก็ตาม

แต่เมื่อมาถึงยุคของศิลปะสมัยใหม่ ซึ่งโดยชื่อเรียกก็เป็นนัยแล้วว่า “ความใหม่” คือสาระสำคัญที่สุด ความใหม่ในช่วงแรกของยุคนี้เริ่มต้นตั้งแต่จิตรกรกลุ่ม Post Impressionist เริ่มปลดปล่อยตัวเองจากข้อจำกัดของการเลียนแบบธรรมชาติตามที่ตาเห็น และมุ่งเน้นเข้าสู่การแสดงออกของสังขารแห่งธรรมชาติตามที่ “ปัญญา” และ “จิตใจ” เข้าถึง ซึ่งนับเป็นการปฏิวัติครั้งใหญ่ที่เปลี่ยนจากการแสดงออกถึงโลกภายนอกแบบ “ภาพวิสัย” มาสู่การแสดงออกถึงโลกภายในของศิลปินแบบ “จิตวิสัย” และในยุคศิลปะสมัยใหม่นี้เองที่กล่าวได้ว่าเป็นยุคสมัยเริ่มต้นของการแสดงออกถึงปัจเจกลักษณ์ หรือ “ตัวตน” ของศิลปินออกมาอย่างลึกซึ้งแท้จริง และเพื่อให้เข้าใจกระบวนการค้นหาปัจเจกลักษณ์ให้ชัดเจนขึ้น ก็ต้องย้อนกลับไปดูช่วงเวลาของการศึกษาศิลปะ ที่หลักสูตรได้กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ และเป็นขั้นเป็นตอน เริ่มต้นตั้งแต่ การศึกษาเรียนรู้ ปฏิบัติการฝึกฝนทักษะฝีมือในระดับพื้นฐานไปจนถึงการทดลอง ค้นคว้า ทั้งทางเรื่องราว เนื้อหา ความคิด และรูปแบบ ไปจนถึงกระบวนการต่างๆ ทางเทคนิค ในระบบการเรียนทางศิลปะนี้ ศูนย์กลางของการเรียนการสอนจะอยู่ที่ตัวนักศึกษาตั้งแต่ต้น อาจารย์ผู้สอนจะเน้นการปฏิบัติการฝึกฝนที่เป็นการแก้ปัญหาและการพัฒนา “เฉพาะบุคคล” โดยเฉพาะในขั้นสูงระดับปริญญาตรีตอนปลาย และระดับปริญญาโท ที่จุดหมายหลักคือการค้นหาแนวทางทางการสร้างสรรค์เฉพาะบุคคล กล่าวได้ว่าระบบของศิลปศึกษาเป็น “ปัจเจกชนนิยม” มาตั้งแต่ดั้งเดิมโดยธรรมชาติของศาสตร์สาขานี้อยู่แล้ว และเมื่อพิจารณาได้ตรงๆ ให้ได้แล้วจะเห็นได้ประจักษ์ชัดว่าการค้นหา “ตัวตน” ของศิลปินในยุคปัจจุบันมิใช่เป็นเพียงการค้นหาแบบอย่าง Style เฉพาะตัว ที่เป็นเพียง “เปลือก” ภายนอกอย่างเช่นในยุค Modernism เท่านั้น แต่เขาค้นลึกเข้าไปถึงจิตวิญญาณจนดูราวกับว่าศิลปะของเขานั้นคือสิ่งยืนยันถึงการดำรงอยู่ของความเป็นตัวตนของเขาเลยทีเดียว

Plates

Rama IX Art Museum Foundation

Rama IX Art Museum Foundation

ตุนพล เอนออน

TANUPON EN-ON

อำนาจและชนชั้น หมายเลข 9

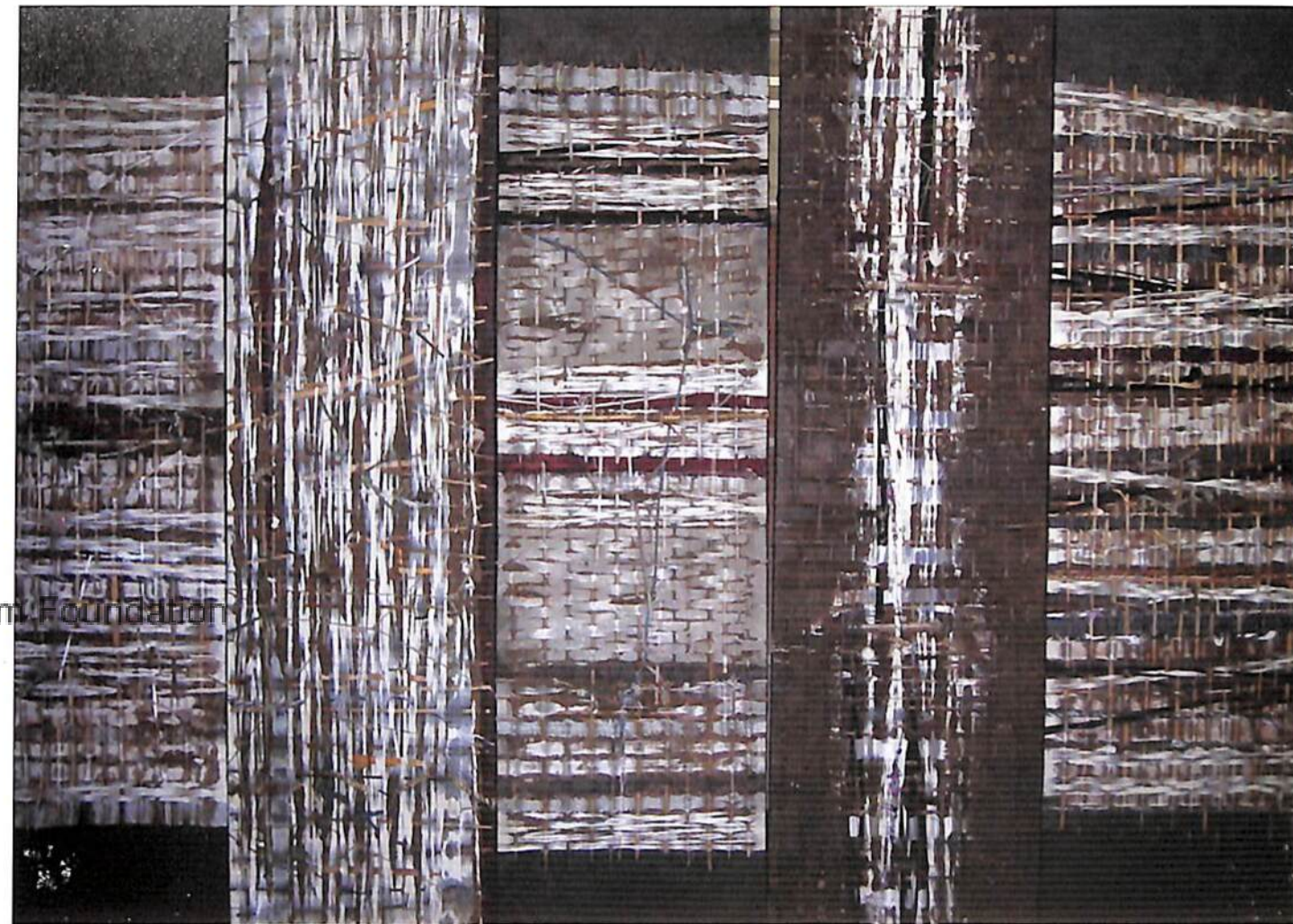
สื่อ:กรรสิค, เกรียงบนไฟฟ้า

ทรงวุฒิ แก้ววิชัย
SONGWOOD KAEWISIT

ความเชื่อ
ส่น้ำมนต์ฟ้าใบ

Rama IX Art Museum Foundation

บริษัท ศุภตริยวรงค์
BORIRAK SUPATRIWORAPONG

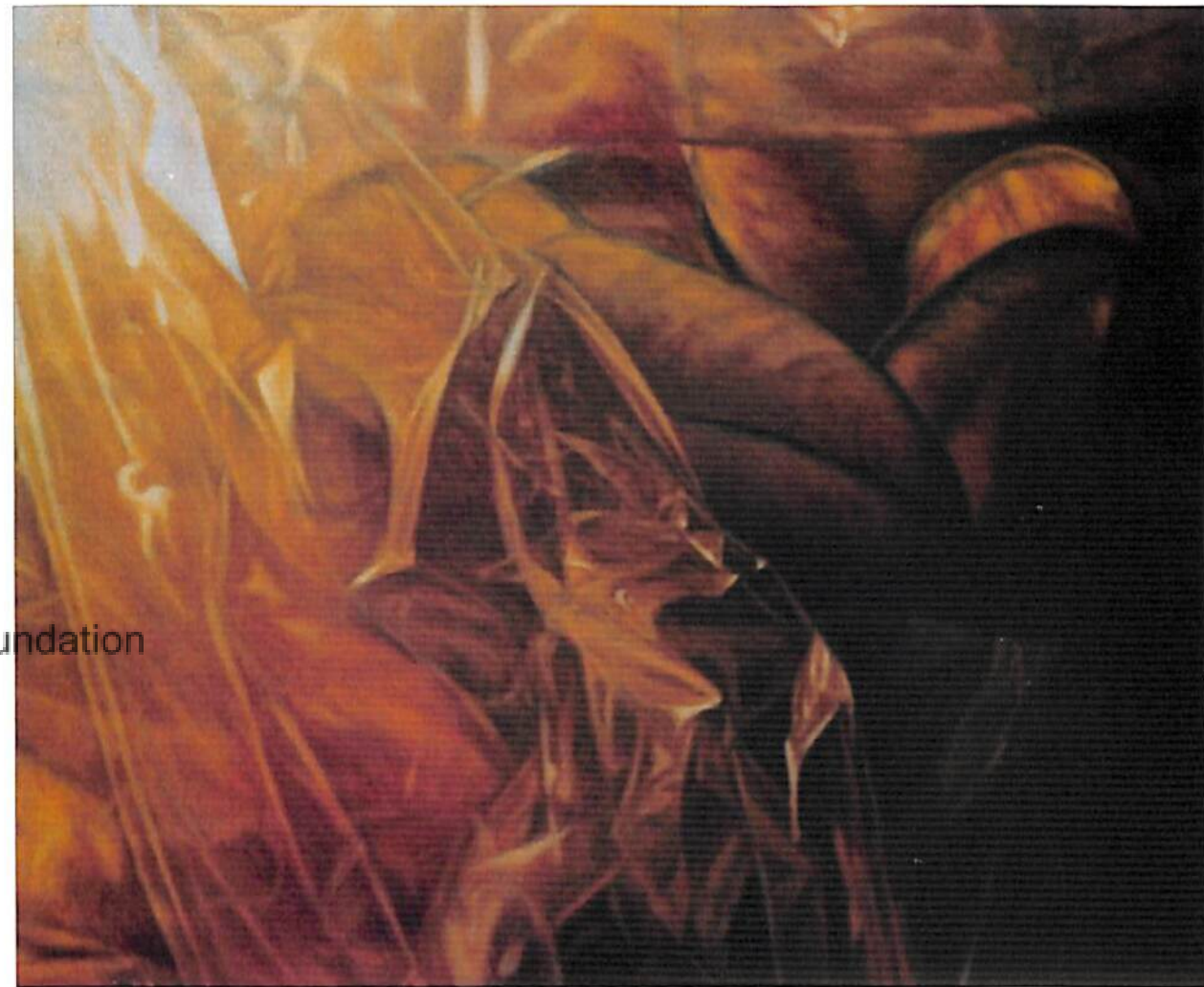
บนห่อฟ้า
จิตกรสนพ

ธีรศักดิ์ ทองนุ้ยปราณี
TEERASAK THONGNUYPRIAM

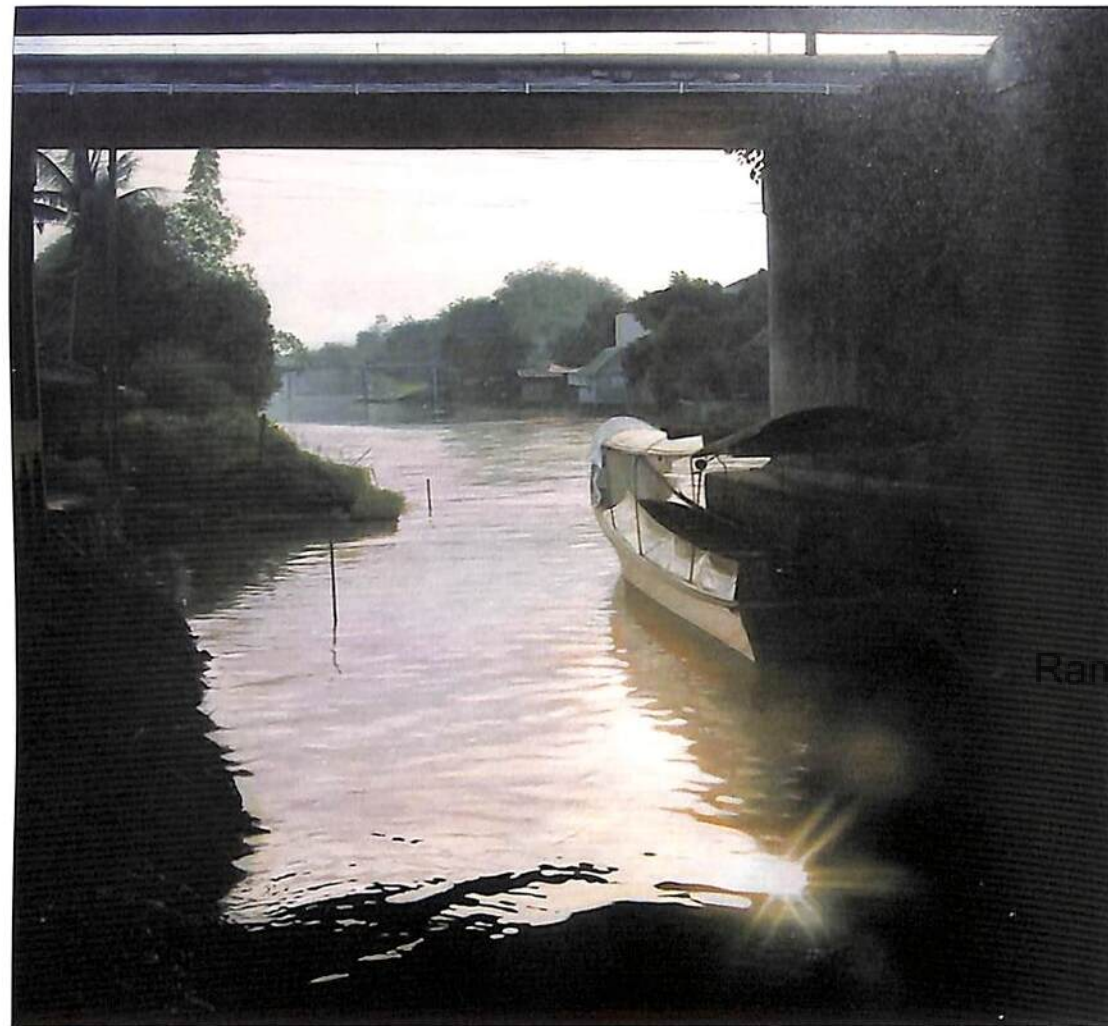
ริมฝั่งข้าวในชนบท
สถานีบนรถไฟ

Rama IX Art Museum Foundation

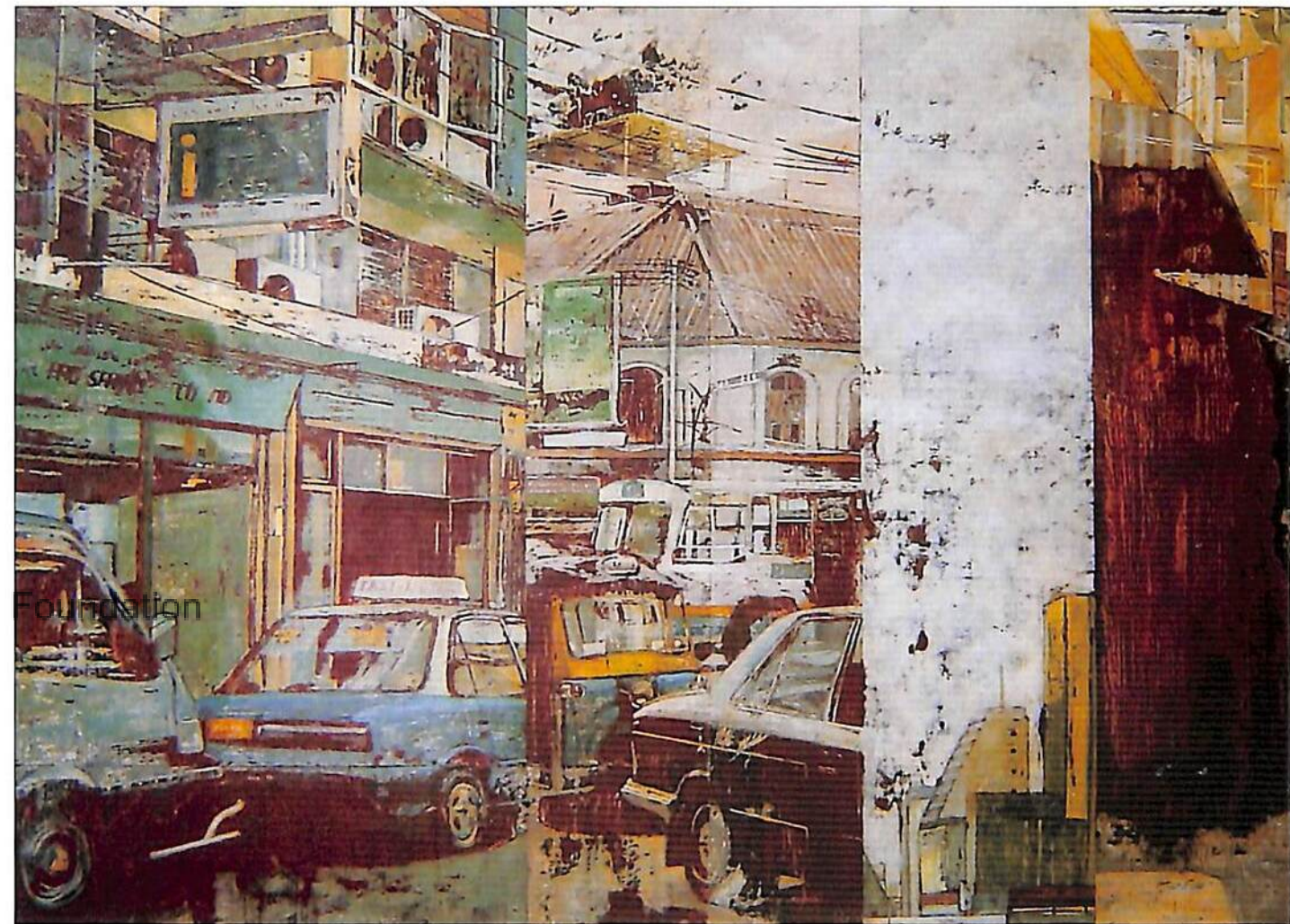
เสริม วัชรินทร์
SERM WATCHARIN

สัมพันธ์ภาพของความขัดแย้ง
สถานีบนรถไฟ

วิฑวัธ ทองเขียว
WITTAWAT THONGKEAW
เช้าวันศุกร์
สีน้ำบนบนผ้าใบ

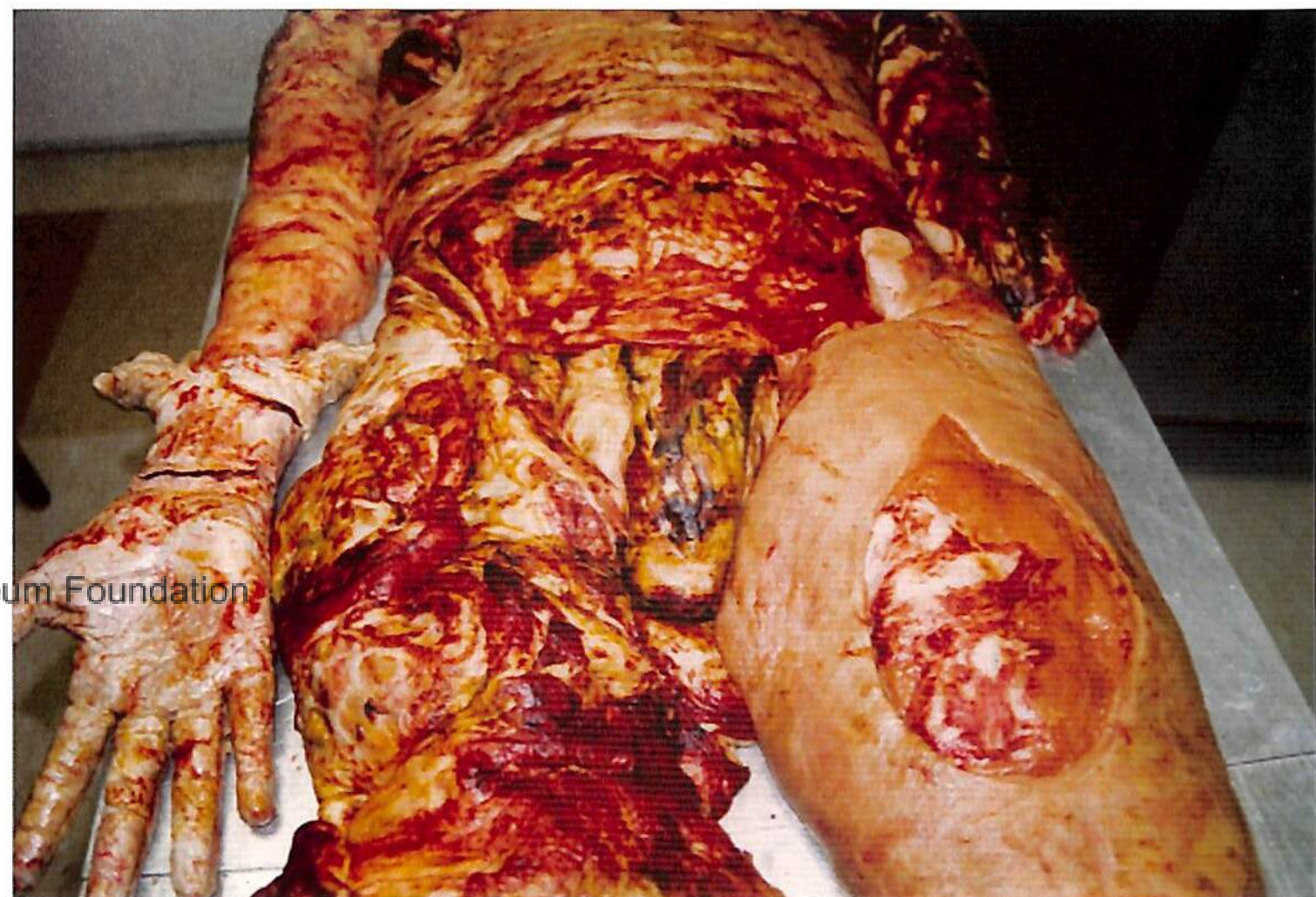
Rama IX Art Museum Foundation

ดิฐพงษ์ บุณสันอง
DITAPONG BOONSANONG
กรุงเทพฯ หานกร
สีน้ำมันบนสังกะสีติดกรด

นรินทร์ กลิ่นสุตใจ
NARAT KUNSUDJAI
—————
ถ่ายแสดงห้องสรีรศาสตร์เชื่อมโยงกับฟานดองจิต
INSTALLATION

กิตติวัฒน์ อุณารมน์
KITTIWAT UNARROM
—————
UNTITLED
MIXED MEDIA

Biography

Rama IX Art Museum Foundation